

Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 4 December 2024 Årgång 32

Pepparkakshus skapades vid julpyssel på Aibolands Museum.

Foto: Anu Raagmaa

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Svea Johansson, Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN

Organisationsnummer 802016-5232

PlusGiro 55 68 81 - 1

IBAN: SE34 9500 0099 6034 0556 8811

BIC: NDEASESS

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Se Medlemsförteckningen

Föreningen finns även på **Facebook**

Ansvarig utgivare Ingegerd Lindström

Redaktör Hans Ekman e-post haek@telia.com

Redaktionsråd Lennart Ekman, Ingegerd Lindström och Martin Wiberg

Tryckt av Larsson Offsettryck, Linköping

Medlemsavgift 200:-, ungdomsmedlem (t.o.m. 25 år) 50:-

Annonsspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-,
1/4 sida 500:-, 1/8 sida 250:-

Nästa manusstopp den 15 mars 2025

Styrelse

Ordförande

Carl-Axel Adelman (Rosta), Hästmossevägen 8,
147 71 GRÖDINGE, tfn 070-696 06 32,
e-post carl.adelman@telia.com

Vice ordförande

Jan Stussare (Norrby), Stråkvägen 4,
184 51 ÖSTERSKÄR, tfn 070-791 81 63,
e-post jan.stussare@gmail.com

Sekreterare

Svea Johansson (Ölbäck), Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN, tfn 070-538 15 51,
e-post to.svea.j@gmail.com

Kassör

Anneli Blomberg (Höbring), Solparksvägen 17 A,
761 65 NORRTÄLJE, tfn 073-684 34 62,
e-post anneli.rimbo@gmail.com

Ordinarie ledamöter

Mats Bruce (Ölbäck), Hedemora Olstorp,
635 37 ÄRLA, tfn 070-831 92 42,
e-post mats.bruce@emateq.se

Mats Ekman (Söderby), Tiby 316,
755 92 UPPSALA, tfn 073-437 54 67,
e-post matsekman9@gmail.com

Kaisa Wikström (Ölbäck), Rökerigränd 9, 3 tr,
172 70 SUNDBYBERG, tfn 073-049 20 49,
e-post kaisa.wikstrom48@hotmail.com

Suppleanter

Lena Melin (Spithamn), Västerängsvägen 20,
185 39 VAXHOLM, tfn 073-826 78 00,
e-post lenamelin@telia.com

Dan Winnansson (Spithamn), Norrö Ringväg 26,
184 42 ÅKERSBERGA, tfn 070-660 78 12,
e-post danwinnansson@hotmail.com

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kultur-
förening för dem som har sina rötter i Rickul/
Nucköområdet i Estland, eller av andra orsaker
känner ett intresse för området och dess historia.
Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlands-
svenska kulturarvet från Estland och Sverige,
både i bevarandet av historien, i nuet och i
framtiden;
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i
Sverige, samt informationsorgan i Sverige
och Estland;
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva
mottagit och bevarat, samt idka annan här-
med förenlig verksamhet;
- bevara och förvalta föreningens fasta egen-
dom."

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Tonny Treiberg till minne	3
Nyheter från Estland	4
Baltikumdagarna på Sjöhistoriska	5-8
Minnesstund vid Frihetens port	9
Pubafton med boksläpp	10
Recension av Organistens dotter	10
Johannes Bombas flyktberättelse	11-14
Julklappstipps	14
Ny biskop	15
Julklappstips	16

Ordföranden har ordet

Carl-Axel Adelman

Bästa medlemmar!

Nu har vi tagit steget in i hösten, som varit både vacker och varm. Kan man verkligen glädja sig åt det fina vädret när man ser den oro som råder i världen? Kommer kriget i Ukraina att påverka Estland mer än vad det redan gör? Jag hoppas innerligt att detta inte skall hända. För min egen del känner jag inte någon större oro, men vi får väl avvakta och se vad tiden har att erbjuda. Jag har själv rest fram och tillbaka till Estland, där jag har ett pågående byggprojekt för att inreda övervåningen i vårt hus.

Under vårt senaste besök i Estland, drog en kraftig storm över västra Estland. Vid väderstationen på Odensholm uppmättes 38,8 sekundmeter, vilket var något av ett rekord. Tusentals abonnenter blev utan ström, och tak blåste av i Birkas. Träden som föll över vägarna blev snabbt omhändertagna, bra beredskap där, så trafiken kunde flyta på. I Lääne-Nigula kommun var det 68 händelser som kunde relateras till stormen. Vårt hus drabbades under natten till lördagen av strömbortfall.

Tidvis hade jag en fas av tre i huset, så då kunde jag koppla om vattenpumpen. Skönt att få in vatten till kök och badrum igen, även om det fungerade endast sporadiskt. Vi fick många olika meddelanden under hela helgen när felet skulle vara åtgärdat. Till slut kom strömmen tillbaka igen under måndagen. Vi fick känna av hur sårbart vårt samhälle är, utan el inget vatten, värme eller varm mat. Tankarna går då till människorna i Ukraina som inte bara har problem med strömmen.

Traditionsenligt har flera estlandssvenskar besökt Estland under hösten för att stänga sina hus inför vintern. Detta har även genomförts på Mickogården, där närvarande medlemmar, särskilt Mickogårdskommittén, har städlat huset, krattat bort äpplen och stängt av vattnet, med mera.

Vi kommer även i år att stödja de mest behövande i Nuckö delkommun med en penninggåva till jul. Det känns viktigt att kunna förgylla tillvaron för dem som har det svårt.

SOV anordnar samrådsmöten med alla estlandssvenska hem-

bygdsföreningar för att generera nya kontakter, diskutera långsiktiga målsättningar och att skapa grund för eventuella gemensamma aktiviteter både i Sverige och Estland. Ett exempel är att vi tillsammans med SOV anordnade en pubafton i Eesti maja med dryck och tilltugg. Författaren Anneli Fichtelius berättade om sin nya bok "Organistens dotter", vilket var ett mycket trevligt och uppskattat evenemang. Se sid 10.

Jag ser fram emot fler gemensamma evenemang med SOV. Den 30 november kommer vi att delta vid julmarknaden på Sjöhistoriska museet och sälja våra böcker, inklusive Fichtelius nya bok, som kan vara utmärkta julklappar.

Sedan går vi in i december, och jag ser fram emot en ljus och förhoppningsvis fröjdefull jul. Jag hoppas också på ett år 2025 utan krig och elände i vårt närområde.

**Jag önskar er alla
God jul och
Gott nytt år!**

Till minne

Det är med stor sorg vi får meddela att en av våra medarbetare på Medlemsbladet, Tonny Treiberg, har avlidit. Tonny var under många år en av våra två korrekturläsare, och ända in i det sista var han beredd att korrekturläsa det här numret. Men tyvärr hann han inte med det.

Han lämnar ett stort tomrum efter sig. Vi är många i föreningen som kommer att minnas honom med ljusa minnen. Det var ett privilegium att få ha honom som vän.

Vi sänder vårt varma deltagande till hans fru Lillemor och

Tonny Treiberg.

dottern Helena med familj.

Ingegerd Lindström

Årsmöte 2025

Tid: Söndagen den 13 april
2025

Plats: Estniska Huset, Wallingatan i den stora salen på våning 1.

Som vanligt startar vi klockan 13.00, men dörrarna är öppna redan 12.00.

Välkomna!

OBS! Om du vill skicka in en motion till årsmötet skall denna var hos styrelsen senast 14 mars 2025.

Nyheter från Estland

Toomas Käbin

Fortsatt svag ekonomi

Enligt estniska Riksbankens senaste prognos från september 2024 märks en svag uppgång i ekonomin med ökad orderingång för industrin och något större export. För innevarande år räknar man med följande siffror.

BNP - 0,4 %, inflation 3,5 %, arbetslöshet 7,6 %, löneökning 6,9 %, genomsnittslön 1 959 euro samt ett budgetunderskott på 3,2 %. De ekonomiska problemen kan tillskrivas höga energipriser i jämförelse med grannländerna samt svag efterfrågan från de viktigaste exportmarknaderna Finland, Sverige och Tyskland. Därutöver råder brist på kvalificerad arbetskraft, lågt förädlingsvärde och bristande innovation vilket sammantaget drabbar ekonomin. Även Estlands stora bidrag till Ukraina sätter press på ekonomin. Enligt Estlands konjunkturinstitut kan man notera ett allmänt upplevt försämrat ekonomiskt klimat med osäkerhet bland konsumenter och näringsliv och ett svagt förtroende för regeringen. Inför 2025-års budget har samtliga departement ålagt nedskärningar med 10 %.

Färre fattiga

Enligt Estlands Statistikbyrå lever 20,2 % av landets befolkning på gränsen till fattigdom och 2,7 % i direkt fattigdom. Motsvarande siffror för 2023 var 22,5 % respektive 3,5 %. Värst utsatta är pensionärer samt hushåll med fler än tre barn.

Debatt kring rösträtt

Cirka 150 000 personer i Estland saknar estniskt medborgarskap eller är statslösa. Merparten utgörs av ryssar och vitryssar som valt att inte bli medborgare. Dessa personer har möjlighet att rösta i lokalval, dock inte i parlamentsval. I stort sett samtliga politiska partier utom det ryskvänliga Centerpartiet arbetar med ett lagförslag, som ska ta bort

rösträtten i samband med 2025 års kommunalval. Detta sker antingen för samtliga dessa personer, eller enbart för ryska och vitryska medborgare. För att genomföra förslaget krävs en grundlagsändring.

Fordonsskatt införs

Estland inför fordonsskatt den 1 januari 2025. Denna omfattar samtliga fordon utom utryckningsfordon. En engångsskatt betalas vid nyregistrering, oberoende av om bilen är ny eller begagnad. Därutöver erläggs en årlig skatt som baseras på ålder, Co²-utsläpp och massa. Den nya skatten har lett till en rusch av bilköp under hösten 2024.

Försvarsindustrin blomstrar

Estlands försvarsindustri är på frammarsch. Branschorganisationen Estonian Defence and Aerospace Industry har idag 150 medlemmar och företagens exportvärde beräknas i år till cirka 50 miljarder SEK. Det handlar uteslutande om högteknologiföretag som utvecklar och tillverkare bland annat mjuk- och hårdvarulösningar för drönare, obemannade mobila plattformar, sensorer, obemannade rekognosceringsfartyg och kommunikationssystem samt AI-lösningar. Företagen samarbetar med och exporterar till företag i NATO:s medlemsstater. Man exporterar även till Ukraina och Mellersta Östern.

Siste Finlandsveteranen död

Den siste i Estland levande Finlandsveteranen Artur Roopalu (99 år) är död. Omkring 3 500 ester slogs i det frivilliga infanteriregementet JR200 i det finska fortsättningskriget 1944 på Karelska Näset mot Sovjetunionen. Av dessa stupade cirka 200. Efter vapenstillståndsavtalet mellan Finland och Sovjetunionen i augusti 1944 upplöstes regementet och de flesta återvände till Estland för att fortsätta kampen mot ryssarna. I samband

med den nya ryska ockupationen i september 1944 lyckades cirka 300 fly till väst. Ett stort antal av de kvarvarande fängslades, avrättades eller förvisades till Sibirien. På Tallinns Skogskyrkogård (Metsakalmistu) finns en sektion för veteranerna som delvis finansieras av finska veteranföreningar.

Ryska språkets ställning

Estlands regeringskansli utreder frågan i vilken utsträckning det finns behov för det ryska språket bland annat på hemsidor för statliga och kommunala organ och myndigheter med tanke på att nästan en fjärdedel av invånarna i Estland utgörs av icke-ester, och att många av dessa inte talar estniska. Översättningarna är kostsamma och kan eventuellt slopas tack vare översättningsmöjligheter på websidor. Det anses väsentligt att de icke estnisktalande i händelse av krissituationer kan erbjudas hjälp. Rapporten Effekten av och behovet för ryskspråkig kommunikation för statliga myndigheter ska föreligga i januari 2025. Från och med höstterminen 2024 har ryska skolor gått över till undervisning på estniska, till att börja med för klasserna ett till fyra.

Elnätet synkroniseras med Västeuropa

Estlands, Lettlands och Litauens elnät frikopplas slutligen från det ryska och vitryska i början av februari 2025. Den nuvarande kopplingen är en relik från sovjettiden och har diskuterats i årtal. Frågan aktualiserades i samband med Rysslands angrepp mot Ukraina. Det första dygnet efter frikopplingen arbetar det baltiska elsystemet isolerat, varefter det synkroniseras med det Västeuropeiska. Omkring 40 % av all energi som produceras i Estland är förnyelsebar, och cirka 30 % av elproduktionen genereras ur förnybara källor.

Baltikumdagarna på Sjöhistoriska 28–29 september

Lennart Ekman och Lena Melin

Den 28–29 september anordnade Sjöhistoriska museet årets två Baltikumdagar, där dag två till stor del ägnades åt teman med estlands-svensk anknytning. Baltikumdagarna präglades i år av 80-årsminnet av den stora flykten. Förutom sång, musik, folkdans, filmvisning och workshops framfördes nio föredrag med baltiska teman, fyra på lördagen och fem på söndagen. Ett ganska stort antal medlemmar i Rickul/Nuckö-föreningen var på plats under söndagen den 29 för att lyssna på föredragen, och föreningen hade även anordnat bokförsäljning vid ett bokbord. Nedan följer korta referat av söndagens fem föredrag.

Joakim Paasikivi:

Ryssland som granne

Den nyligen pensionerade överstelöjtnanten Joakim Paasikivis föredrag handlade om de imperialistiska strävanden som Ryssland uppvisat under historiens gång och som drabbat många av det ryska rikets grannländer hårt.

För att få publiken att associera till det pågående rysk-ukrainska kriget inledde Paasikivi med en beskrivning av den så kallade Kiev-ryska eran som uppstod redan på 800-talet då den territoriella tyngdpunkten för det ryska riket låg i nuvarande Ukraina. Det var Kiev som så småningom kom att utfärda statsrättigheterna för Moskva, och inte tvärt om.

Kievriket, som skapades i mötet mellan östslaviska agrarsamhällen och nordiska vikingar vid deras handelsfärder i österled, kom att under tolvhundratalet ersättas av mongolväldet, efter att den mongoliske khanen genom blodiga krig lyckades erövra de dåtida ryska furstendömena.

Med pedagogiska kartor illustre-

Joakim Paasikivi under föredraget på Sjöhistoriska. Foto: Mats Ekman

rade sedan Paasikivi hur Ryssland alltifrån uppkomsten av furstendömet Moskva, som under 1300-talet hade relativt begränsad utbredning runt Moskva, därefter successivt, ända fram till 1900-talets mitt, erövrat enorma markområden. Enligt dagens putinistiska ideologi kan Ryssland trots detta inte definieras som en kolonialmakt. Eller som Paasikivi uttryckte saken: "Enligt rysk ideologi är det bara nationer som erövrat land genom att åka båt som är kolonialistiska!"

Paasikivi fortsatte sitt föredrag med en beskrivning av tsarväldet då Ryssland för första gången kom i närmare kontakt med Västeuropa, och där flera krig och revolutioner satte sin prägel på utvecklingen. Visserligen segrade Ryssland mot Sverige år 1809 och intog Finland, och man lyckades också avvärja Napoleons erövringsförsök av Ryssland 1812, men dessa två krig, liksom Krimkriget, det rysk-japanska kriget och första världskriget var mycket påfrestande för landet. År 1905 inträffade så en missnöjesrevolution som år 1917 följdes av februari- och oktoberrevolutionerna, vilka ledde till inbördeskrig följt av tsarrikets kollaps och bolsjevikväldets början.

Tyngdpunkten i föredragets senare del låg i beskrivningen av hur grannländer drabbats av Sovjetunionens/Rysslands fortsatt imperialistiska strävan med exempel som icke-angreppspakten 1939 mellan Sovjetunionen och Nazityskland (Molotov-Ribbentrop-pakten), som var upptakten till andra världskriget, och som för Sovjetunionens del öppnade upp för anfallen på östra Polen och Finland samt ockupationen av de tre baltiska staterna. Vid krigsslutet följde så besättandet av i stort sett hela det övriga Östeuropa. Senare, år 1979, bröt det tioåriga kriget mot Afghanistan ut, och efter Sovjetunionens kollaps följde så Rysslands två krig mot Tjetjenien under slutet av 1990-talet och därefter kriget mot Georgien 2008. Och som vi alla är smärtsamt medvetna om pågår nu sedan flera år tillbaka det blodiga kriget mot Ukraina.

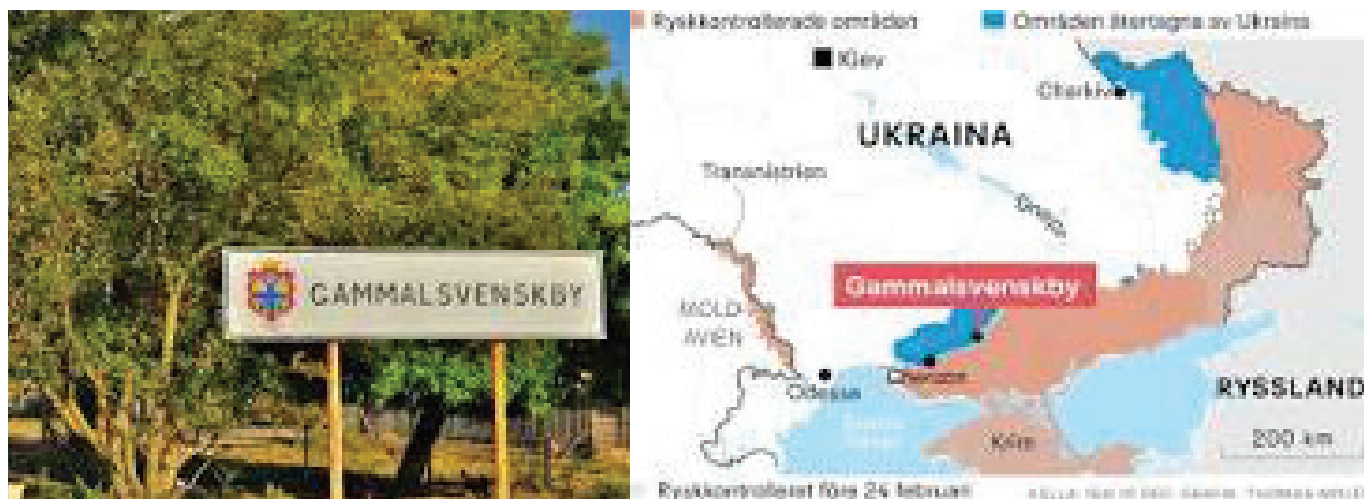
Joakim Paasikivi, som har såväl finsk som estnisk härstamning, tog i slutet av föredraget även upp exempel på kraftfullt motstånd mot Rysslands aggressioner, till exempel det som uppvisades av Finland under vinterkriget liksom av de gerillarörelser som opererade i de baltiska staterna (de s.k. skogsbröderna) under och även relativt lång tid efter andra världskrigets fredsslut. Och de flesta bedömare anser nog att också Ukraina i dag bjuder ett minst sagt heroiskt motstånd mot den ryska krigsmakten.

Jörgen Hedman:

Nu flyr svenskar åter från rysk aggression

Historikern och författaren Jörgen Hedman höll ett fängslande föredrag om den ukrainska byn Gammalsvenskby (alt. Gammelsvenskby) i Cherson oblast. Föreläsningen spände från samhällets uppkomst

Fortsättning nästa uppslag

Till vänster: Ortnamnskylt vid Gammalsvenskby. Till höger: Ukrainakarta med läget av Gammalsvenskby, en del av Zmijivka i Cherson oblast. Båda fotografierna från Wikipedia

på 1780-talet fram till dagens tragiska situation under Ryssland-Ukrainakriget. Hedman har ägnat omfattande studier åt detta speciella samhälles historia och har genom åren gjort flera resor dit.

Gammalsvenskby, som på ukrainska heter Starosjvedske, på tyska Altschwedendorf och på gammalsvensk dialekt Galsvänskbi, har fått sitt namn baserat på att samhället alltsedan 1780-talet hyser en svensktalande befolkningsgrupp, vilken har bevarat sin gammalsvenska dialekt intill nutid. Bakgrunden till detta är en tragisk historisk händelse, som de flesta med estlands-svensk härstamning säkert känner till. En del av den svensktalande minoritet som i århundranden varit bosatt på Dagö hamnade i slutet av 1700-talet i en rättslig tvist med den hårdföre svenske godsägaren Karl Magnus Stenbock, en tvist som slutade med att ca 1 000 Dagösvenskar år 1781 av den ryska kejsarinnan Katarina II (den stora) utvisades till ett område intill floden Dnjepr i sydöstra Ukraina, det som senare kom att benämnas Gammalsvenskby.

Den nio månader långa vandringen från Dagö med start i augusti 1782 var fruktansvärd, och många av de svagaste dukade under. Även den första tiden efter framkomsten

var fylld av umbäranden. Löften man fått före avresan om färdigbyggda hus som stod och väntade, liksom om andra favörer visade sig vara tomma. Några månader efter ankomsten återstod endast 135 personer av den ursprungliga skaran. En tid därefter skedde även inflyttning av en tyskspråkig folkgrupp till samhällen i grannskapet, vilket skapade vissa spänningar mellan de två folkgrupperna.

Hedman redogjorde sedan utförligt för Gammalsvenskbys fortsatta historia i det tsarryska riket liksom under den sovjetiska eran mellan 1918 och 1991, då efter bl.a. en svår hungersnöd på 1920-talet 881 personer från Gammalsvenskby år 1929 tilläts att emigrera till Sverige. Denna flyttning blev dock inte helt lyckosam, och en del av migranterna fortsatte till Kanada medan ca 250 bybor återvände till Sovjetunionen, en återresa som var starkt understödd av Sveriges kommunistiska parti, SKP. Majoriteten av dem som stannade i Sverige hamnade så småningom på Gotland.

Under åren 1932–33 inträffade en ny fruktansvärd hungersnöd i Ukraina, den som kommit att benämnas Holodomor, och som givetvis även drabbade Gammalsvenskby. Under Nazitysklands ockupation av Sovjetunionen

1941–44 böljade fronten under en tid fram och tillbaka vid trakterna av Gammalsvenskby, med allt vad det innebar. Prövningarna för detta samhälle har således varit återkommande och mycket svåra.

Den sista delen av föredraget var en skakande nutidsskildring från ett Gammalsvenskby i ruiner efter förödande ryska anfall. Merparten av befolkningen har flytt, och de få som är kvar utgörs främst av äldre och sjuka som inte har någon möjlighet att ta sig därifrån. Dessa tvingas nu inför vintern att gömma sig i kalla källare med det enda hoppet att krevaderna ska upphöra.

Alfred Theis: Ett familjealbum från Tallinn, 1918–1944

Alfred Theis' personligt hållna föredrag illustrerat med många intressanta fotografier från hans familjealbum handlade om hur hans estniska mor, född 1918, under den tyska ockupationen av Estland som inleddes under hösten 1941 träffade en tysk soldat som var tvångsmobiliserad i Armee Nord i Estland.

Soldaten hade en dag ett ärende till ett av apoteken i Tallinn där Alfreds mor just då råkade arbeta. Någon ömsesidig förälskelse vid första ögonkastet blev det inte, men den

tyske soldaten ”råkade” därefter ha flera ärenden till apoteket, och så småningom tändes det tydligen en låga även hos Alfreds mor, för så småningom blev de två ett par.

Det dagliga livet i Estland var under dessa ockupationsår hårt och oroligt. Den föregående sovjetiska ockupationen 1940–41 hade satt skräck i befolkningen, och många såg till en början med visst hopp på Tysklands utdrivande av sovjettrupperna. Kanske man på sikt kunde återfå sin självständighet var tanken. Så blev det inte, som vi alla vet, utan sovjetisk ockupation ersattes av tysk sådan. Säkert var det inte helt enkelt för en estnisk flicka att umgås med en tysk soldat vid denna tid.

Men krigslyckan i Sovjetunio-

nen vände till det sämre för Tyskland, och under 1944 tryckte Röda armén tillbaka den tyska krigsmakten. Den 19 september 1944 tvingades Wehrmacht att lämna Tallinn, och dagen efter flydde Alfreds mor och den tyske soldaten tillsammans med Alfreds morfar med ett fartyg till Tyskland.

Den senare delen av Alfred Theis' föredrag kan vara intressant att jämföra med Christer Svedbergs anförande (se nedan) om de estlandssvenska flyktingarnas första tid i Sverige. Denna tid var för många nog så prövande, men de estlandssvenskar som flytt kom ändå till ett land som var oförstört av kriget, ett land vars språk man kunde tala, och där det mycket snabbt gick att få ett arbete. Theis däremot

beskrev ankomsten till ett sönderbombat Tyskland, ett land i ruiner där det rådde brist på det mesta, inte minst på livsmedel. Under denna kristid kom så småningom Alfred till världen. Båda hans föräldrar var yrkesmässigt ambitiösa, och även morfadern var en strävsam person. Successivt arbetade familjen sig upp ekonomiskt och kunde så småningom bygga sig ett hus. Senare hamnade Alfred Theis i Sverige.

Trettio år efter flykten från Tallinn, dvs. år 1974, kunde Alfreds mor i sällskap med sin son göra det första återbesöket till sitt gamla hemland. Det var en oförglömlig resa till ett visserligen luggslitet och ofritt land, men till en stad som för Alfreds mor var fylld av bitterljuva minnen.

Till vänster: Elisabeth Hedfors på Ormsö. Foto: Privat. Till höger: Handskrivna brev som skrivits och bevarats av familjen Vesterberg. Foto: Peter Hedfors

Elisabeth Hedfors: **Brev som berättar** **Lena Melin**

Vi lever i ett ständigt ordflöde genom otaliga kanaler och appar. Meddelandet når mottagaren i samma stund det sänds. I den takt vi läser och skriver har vi knappt tid för eftertanke och ingen hinner väl läsa allt vi tar emot.

Men det fanns en tid när brev var oändligt viktiga. Breven var den livlina man hade i en familj som var splittrad mellan olika platser. Handskrivna brev tog tid att formulera. Varje ord noggrant övervägt. Försändelsen tog tid. Väntandet på svar

tog tid. Breven hade tyngd och betydelse. De bar både viktiga nyheter och känslor.

Familjen Vesterbergs brev gick tätt över Östersjön. Mellan Kärrslätt på Ormsö i Estland och Stockholm i Sverige. Familjen Vesterberg bestod av pappa Hans och mamma Maria och deras barn: Hilda, Alida, Ellen och Johannes - Elisabeth Hedfors pappa. De fyra barnen brevväxlade flitigt med sina fastrar Agneta och Gertrud som arbetade i Stockholm.

Föredraget är fullsatt. Elisabeth Hedfors, som är utbildad lärare, lotsar pedagogiskt åhörarna genom fakta och historiska milstolpar under 1930 och 1940-talet, som levan-

degörs genom barnens ord till sina fastrar i breven.

Vi får följa hur 1930-talets optimism mörknar efter hand när folk börjar förstå att ett nytt storkrig närmar sig. Tillvaron förändras i grunden medan många vardagligsysslor fortsätter som förr, det berättas att ”farfar silar öl” och ”mormor kärnar smör” parallellt med att Sovjet invaderar 1940.

Ryssarna bestämmer plötsligt att julen inte längre får vara helgdag och barnen berättar att de måste gå i skola på julafton. När ryska officers-familjer stationeras på Ormsö väljer de själva ut hus där de vill bo. De som bor i husen måste finna

Fortsättning nästa uppslag

Till vänster: Christer Svedberg. Foto: Privat. Till höger: Kvinnor från Ormsö och Runa utanför barack i Doverstorp sommaren 1944. Foto: Nils Tiber, Isof ULMA 7243. Publicerat med tillstånd från Institutet för språk och folkminnen.

sig i det som sker. Barnen berättar i breven att "Borrby-Maria har fått flytta ut i köket", och att hon "har fått röda hyresgäster".

När Tyskland förklarar krig mot Ryssland och invaderar 1941 är det mitt under en bröllopsfest i hembyn, och det berättas om hur all glädje rinner ur festen. Ett brev beskriver den fruktansvärda sommaren 1942 med inkallelseorder, angiveri och deporteringar.

Våren 1944 fanns bara Hans och dottern Alida kvar på gården. Inget vårbruk kom igång, i stället slaktade man höns och kalvar under väntan på möjlighet att fly.

Genom breven blir historien nära och levande och vi får ta del av gripande livsöden. Dessutom har föredraget ett fint upplägg där Elisabeth och Peter Hedfors läser breven omväxlande. Vi får se fotografier på både brevskrivarna och breven.

Christer Svedberg: Tiden efter ankomsten till Sverige

Lena Melin

Karolina Elfengren, född Ringberg, var en av dem som tog sig från Rickul och Stora Rågö till Sverige i december 1943. Familjen passade

på när vädret var så dåligt att kustvakten inte vågade gå ut.

Karolina Elfengren var Christer Svedbergs mormor, och en av de ungefär sju tusen estlandssvenskar som flydde till Sverige under andra världskriget. Hur togs de emot? Hur ordnades arbete och bostad? Vart tog de vägen?

Christer Svedbergs föredrag handlar om tiden när estlandssvenskarna anlät till Sverige, hur det första mottagandet organiserades av svenska myndigheter, hur arbetet med att placera ut estlandssvenskarna på olika håll i landet gick till och en hel del om flyktinglägret Doverstorp.

Den svenska regeringen tillsatte 'Kommittén för estlandssvenskarna' för att sköta omhändertagandet. Vid ankomsten blev man identifierad, registrerad och förhörd av gränspolis. Man tvingades också till avlusning trots att man inte hade löss. Därpå planerades vidare transport och ett temporärt boende för dem som inte hade släktingar i Sverige att åka till.

I maj 1944 placerades de första estlandssvenskarna på nyöppnade Doverstorps flyktingläger utanför Finspång i Östergötland, ungefär hundra förlägningsbaracker invid

sjön Glan. Där fanns badhus och bastu, matsalar, kök och lägerexpedition. Omkring 2 900 estlandssvenskar skulle komma att bo på Doverstorp någon tid mellan maj 1944 och maj 1945 då den sista estlandssvensken lämnade. Målet var att få in estlandssvenskarna i samhället, att skaffa fram arbete och boende.

Varje dag skickades dagrapporter med motorcykel från Doverstorp till Stockholm. De innehöll bland annat antalet nytillkomna och avresta personer, namn, födelseår, hemort, yrke vid ankomst respektive vid avresa. En som varit fiskare i hemorten kunde bli lantarbetare i Sverige. En jordägare kunde bli sömmerska.

Estlandssvenskarna stannade i medeltal 55 dagar i Doverstorp, men vistelsen varierade från en dag till drygt åtta månader. Många lämnade lägret för arbeten på Gotland eller i Roslagen, Mälardalen och Småland. Att bli lant- eller industriarbetare var vanligast då det var brist på arbetskraft i Sverige. Ensamstående kvinnor med små barn stannade av naturliga skäl oftast längst tid i lägret.

Dagrapporterna digitaliseras nu och planen är att de ska finnas tillgängliga i Våra Anor från januari 2025.

Minnesstund vid Frihetens port

Jan Stussare

I strålände solsken avhölls en minnesstund vid Frihetens port ute på Manilla holme, Djurgården, i Stockholm. Det åtta meter höga monumentet i grå granit står sedan 1994 där, precis vid vattnet, och monumentet är ett tack till svenska folket för det fina mottagandet man fick när man anlände som flykting, bort från krig, terror och förtryck och fick möjlighet att starta om på nytt i Sverige.

I dag har det gått 30 år sedan monumentet Frihetens port invigdes av Kung Carl XVI Gustaf den 7 oktober 1994, då han lyfte fram det estniska folkets kamp för demokrati och rättvisa. Konungen framhöll vidare monumentet som ett tecken på goda relationer mellan Estland och Sverige, något som den estniska ambassadören idag underströk.

Tre blombuketter lades ner, och tre ljus tändes vid monumentet. Vi mindes också dem som aldrig hann fly eller aldrig kom fram samt dem som klarade flykten, men nu lämnat jordelivet. Våra tankar gick också till det ukrainska folket som idag upplever den fruktansvärda ryska terrorn, en liknande terror som de flyende för 80 år önskade undkomma.

Estlands ambassadör Toomas Lukk lade ner en bukett och tände ett ljus på republiken Estlands vägnar. Detsamma gjorde Sirle Sööt på Sverigeesternas Riksförbunds, REL:s, vägnar liksom slutligen under tecknad på estlandssvenskarnas, SOV:s, vägnar.

På sidorna av monumentet står en text ingraverad på både svenska och estniska:

”Denna Frihetens Port restes år 1994 av ester och estlandssvenskar som tack till Sveriges Folk.

Vi kom över havet i små farkoster undan terror och diktatur. Vi var trettio tusen som nådde fram – män, kvinnor och barn. Vi var arbetare,

Blommor lades ner vid minnesstenen. Från vänster Sverigeesternas ordförande Sirle Sööt, Estlands ambassadör Toomas Lukk och Jan Stussare.

Foto: Margareta Hammerman

fiskare, bönder, lärda kvinnor och män. Vi mottogs väl, vi fick arbete och kunde bilda hem och familj i trygghet. Vi glömde aldrig länder som vi tvingades att lämna och vi arbetade för deras frihet.

Må denna Frihetens Port bära

vittnesbörd om Sveriges humanitet och tolerans gentemot människor som sökte fristad i en ond tid och om folkgrupper som fann ett nytt hem här.

Ester och estlandssvenskar i Sverige 1944–1994.”

Markägare i Estland!

Det är nu 20 år vårt kontor Jus Suecanum har hjälpt sammanlagt mer än ett tusen ett hundra estlandssvenska markägare med ärenden som till exempel överlåtelse, arvsärende, bygge, försäljning eller köp av fastigheter.

Under alla dessa år har vi även främjat estlandssvensk kultur och historia och kommer att göra det även i framtiden.

När vi firar vårt lilla jubileum vill vi tacka alla som anlitat oss och ser till att vi även i framtid finns här att hjälpa er!

Katrin Schönberg

katrin@jussuecanum.ee

Postadress: Jus Suecanum OÜ,
Nurme 2, 90507 Haapsalu Estonia

Pubafton med boksläpp

Ingegerd Lindström

Lördagen den 9 november var dagen då Anneli Fichtelius skulle berätta hur hon kom på att skriva den historiska romanen "Organistens dotter". Som ni kan se i recensionen handlar den ju om hennes morfars mor Tio Pelmas som levde i Rickul.

Före och efter boksläppet var det möjligt att äta lite estniskt tilltugg till öl eller vin. Evenemanget hade arrangerats av SOV och Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Framtidskommitté. Det blev en verklig succé! Det var närmare 100 personer som dök upp och ville mingla och lyssna på Anneli. Speciellt roligt var det att vi fick möta medlemmar från alla de olika hembygdsföreningarna. Det är viktigt för framtiden att vi lär känna varandra, kan ge varandra lite inspiration till föreningsarbetet och att vi kan samarbeta om olika projekt!

En mycket lyckad kväll som ger mersmak för framtiden. Tack Framtidskommittén, som ska ha all ära av den lyckade eftermiddagen/kvällen.

Anneli Fichtelius skrev dedikationer i alla böcker hon sålde under eftermiddagen. Foto: Ingegerd Lindström

Organistens dotter

Lennart Ekman

Anneli Fichtelius har gjort något så ovanligt som att skriva en roman där handlingen utspelar sig i estlandssvenska trakter under slutet av 1800-talet. Enstaka skönlitterära verk i prosa- eller lyrikform med estlandssvenska teman har visserligen publicerats i Sverige under efterkrigstiden, men sådant har definitivt hört till det ovanliga. Så mycket roligare att en nutida svensk författare, född nästan 30 år efter att hennes familj på moderns sida flydde från Estland, gett sig i kast med ett projekt av detta slag, en romantrilogi där huvudpersonen är författarens morfars mor Tio Pelmas från Höbring. Del 1, Organistens dotter, som gavs ut i oktober i år på Ordfront förlag, kommer senare att följas upp med del 2, Redarens hustru, och del 3, Patriotens mor, där vi får ta del av det fortsatta händelseförloppet fram till 1944.

Organistens dotter är en skildring av en isolerad landsända i guvernementet Estland, närmare bestämt Rickul/Nuckö-bygden under det feodala tsarväldets ok, en tid med stora klasskillnader, rättslöshet

och övergrepp och oftast knappa levnadsförhållanden trots hårt arbete. Som kontrast till de gamla grå klungbyarna framstår bygdens stora herrgårdar som isolerade öar i landskapet representerande en annorlunda värld som inger bondebefolkningen blandade känslor av rädsla och respekt.

En Recension

Romanen utspelar sig under en period från 1886, då författarens morfars mor är tio år gammal, och några år framåt då hon hunnit bli en ung kvinna som fått anställning vid Rickul herrgård. Berättelsen är fiktiv, men har så påtagligt autentiska drag att en läsare med estlandssvensk bakgrund nästan kan tro att det rör sig om en dokumentär skildring. De geografiska detaljerna, Rickulbygdens natur, de låga timrade husen, vardagens hårda slit och bondebefolkningens små nöjen i kontrast till ett betydligt mer luxuöst liv på herrgården, allt är mycket uttrycksfullt beskrivet baserat på omfattande bygdehistoriska kunskaper.

Författarens kärlek till den gamla släktbygden går inte att ta miste på.

Många av de personer som romanen handlar om har existerat i verkligheten, men framträder oftast under mer eller mindre förklädda namn. Den som läser romanen med "estlandssvenska glasögon" får nästan känslan av att man på följande sida kan komma att möta någon av sina egna äldre släktingar! Den dimensionen av läsningen går ju en icke estlandssvensk läsare tyvärr miste om, men romanen har mycket att erbjuda även sådana bokläsare som inte är invigda i estlandssvenska förhållanden.

Barn och ungdomar har en central plats i Anneli Fichtelius roman, och här finns mycket i berättelsen som är ljust och vackert i kontrast till allt som i denna trakt och vid denna tid kunde vara tungt och svårt. Beskrivningen av Tio Pelmas' och några andra ungdomars obändiga bildningstörst och längtan efter något annat, något större och bättre än vad den fattiga bygden kunde erbjuda, det hör till romanens höjdpunkter.

Flykten från Estland

Johannes Bombas, 1916–1999, egen berättelse om de dramatiska resorna tillbaka till Estland 1943–1944 för att få familjen till friheten i Sverige.

Först i mitten på 1980-talet skrev Johannes ner sin berättelse, vilket gjordes för hand. Johannes var vid den tidpunkten pensionerad kriminalkommissarie och hade fått sitt första barnbarn. Det var en känslösam dag för Johannes, som oavbrutet satt och skrev. Varför berättelsen slutar så abrupt vet vi inte – kanske kände han sig klar med sin historia, kanske blev det för jobbigt att återuppta skrivandet.

Vi hoppas att Johannes berättelse lever vidare till kommande generationer, som en viktig del av vårt gemensamma arv och ursprung.

**Sylvia, Helena och Therese,
barn och barnbarn, till Johannes
Bombas. Oktober 2019.**

Mina minnen åren 1943–1944 i samband med flykten från Estland och hämtning av folk från Estland.

Jag Johannes Bombas är född 29/9 1916 i Nuckö församling, Estland.

Den 14 maj 1943 flydde jag tillsammans med fyra andra män från Estland. Vi åkte i en liten motorbåt från Ormsö. På morgonen den 15 maj kom vi fram till Finland. Eftersom vi alla var svensktalande fick vi så småningom resa från Åbo till Stockholm. Till Stockholm anlände vi den 19 maj 1943.

Hösten 1943 började jag, även redan tidigare, fundera på att åka motorbåt till Estland och hämta min far och mor samt syskon till Sverige. En annan estlandssvensk hade sin hustru och barn i grannbyn och var villig att följa med. Vi började planera resan. Varken jag eller den andre var motorkunniga, varför vi var tvungna att få tag i en motorkunnig man. Jag kände en brottare, som var motorkunnig och villig att följa med. Mina planer framförde

jag till några få personer på Rågöstiftelsen, som var villiga att hjälpa till att skaffa en motorbåt. Däremot fick jag själv anskaffa bensin. Detta gjorde jag genom kontakter på kontaktfolk som kunde sälja bensin utan kuponger.

Jag fick pengar och köpte 250–300 liter bensin. Rågöstiftelsen hade ordnat med motorbåt. En mindre öppen, träbåt. Båten fanns på Gåshaga varv på Lidingö. Julen 1943 och dagarna efter arbetade vi med båten. Den 28/12 sjösatte vi båten och påbörjade färden. I skärgården fanns det ingen is.

Jag hade fått ett telefonnummer som jag skulle lämna om jag blev förhindrad eller stoppad i svenska farvatten.

När vi påföljande dag kom fram till Furusund stoppades vi av polisen. De tog hand om rotern till motorn. Jag lämnade telefonnumret till dem och de åkte iväg. Efter ca 20 minuter eller en halvtimme var de tillbaka och monterade dit rotern. Vi startade och fortsatte färden till Björkö-Arholma. Där möttes vi av en representant från Rågöstiftelsen. Jag ansåg att båten som vi hade var för liten och helt öppen. Det fanns ingen möjlighet att värma sig, vilket var nödvändigt den årstiden.

Genom representanten från Rågöstiftelsen fick vi en större motorbåt. Den var också av trä. 10 m och 20 cm lång samt 2 m och 10 cm bred. Båten var försedd med ruff och kapell. Motorn 25 hk Pentta, bensindriven. Båtens namn var "Anita".

Sedan vi vilat ut oss och förberett oss, startade vi färden mot Estland. Efter några timmars färd blåste det upp till storm. Det var svårt att hålla kursen, utan man fick parera, hålla båtens stäv mot vågorna samt köra med låg fart. Man var även tvungen

att tänka på bensinåtgången. Vi var i Östersjöns vågors våld i fyra dygn.

På morgonen den femte dagen hade stormen bedarrat. Det snöade ganska kraftigt. Sikten var mycket begränsad. Mellan snöbyarna såg vi land, men vi visste inte med säkerhet var vi var. Det var långgrund strand. Mellan vågorna slog båten i botten vid några tillfällen innan vi hann kasta ankar. Vi ankrade upp ca 100 meter från stranden. Spänningen var stor om det var tyskar eller civila som kom till stranden. Efter en stund var de framme hos oss. Det var tre estländare, som talade om för oss att vi landat vid Ösel och att det inte fanns tysk militär i närheten. Eftersom jag och ej heller de andra kände till stranden fick vi hjälp av männen att flytta båten till en lämpligare plats. Vi hade ingen möjlighet att åka därifrån till Nuckö. Avståndet var för stort och bensinen skulle inte ha räckt till. Därför beslutade vi att ta folk, unga män, i båten och återvända till Sverige. Samma dag på kvällen hade ett 20 tal män kommit ombord och färden skulle börja. Vi startade motorn och styrde ruten mot Sverige. Vi kom inte framåt många meter. Det skakade ohyggligt i båten och kort därefter stannade motorn. Trots flera försök gick motorn inte igång. Det var inte annat än att alla som fanns i båten fick rors i land i ekar. I nattens mörker kunde vi inte undersöka vad som förorsakade skakningarna i båten. Jag förstod att det var något med propellrarna.

För att inte vi skulle bli angivna åt tyskarna, lovade vi att ta folk med oss till Sverige så snart felet åtgärdats. En kvinna i byns telefonväxel, lämnade all information till bonden i den gård där vi fick värma oss.

Påföljande morgon började vi

Fortsättning nästa uppslag

undersökningen av felet på motorn och att båten skakades av propellern.

För att kunna undersöka propelleraxeln, eftersom vi inte kunde dra båten i land, fick vi ta tre mindre telestolpar, ca 5 m långa, och borra hål i smaländan. Genom detta hål fördes in ett järn ca 1 tums tjocklek. Dessa tre stolpar reste i sjön intill aktern på båten. I krysset fästes ett tvåskivit block. Med denna hjälp kunde vi lyfta båtens akter över vattenytan. Då kunde jag se att skakningarna i båten förorsakades av att ett av stagen till propelleraxeln var av. Staget var ca 1½x5 cm plattjärn. Vi var tvungna att ta loss staget för att kunna laga detta. Efter mycket om och men kunde vi slutligen få loss staget. Detta tog vi med oss i land och till en smedja i byn, där smeden lagade detta. När vi, med en del bybors hjälp var på väg ut till båten, fick vi larm om att tysk militär var på väg till byn.

Vi tre som kom från Sverige fick gömma oss i skogen, där vi underrättades om förhållandet av byborna. Senare kom meddelande om att faran var över. Vi kunde fortsätta att laga båten, och medan jag med hjälp av byborna satte dit det lagade staget undersöktes motorn. Det visade sig att oljetråget lossnat i motorn och skadat ventilerna. Skadorna var så omfattande, att det inte gick att laga motorn. Nu hade vi båten i ordning, men saknade motor.

En man, som också ville till Sverige, sa att han hade en rysk lastbilmotor hemma. Motorn i båten tog vi i land och lastbilmotorn lyftes med samma block och talja i båten och monterades på sin plats. Vid prov fungerade allt som det skulle.

Nu var det tredje dagen på eftermiddagen i början av januari månad. Vi flyttade båten till en lämpligare plats att ta sig ombord.

För att undvika angiveri var jag

Rickul. Ungdomar från Rickul gästar Lyckholm. Stående från vänster: Alfred Bombas, Lyckholm Allika, okänd, Gottfrid Stenberg, Rickul Gjärdback, Alide Ahlberg, Rickul Simas, okänd, Maria Luks, Rickul Simas, ? Treiberg, Rickul Koppel, och Valdemar Söderlund, Lucksby Nistu. Sittande: okänd, Axel Söderlund, Söderby Nistu, okänd, okänd, Johannes Bombas, Lyckholm Allika, och Maria Treiberg, Rickul Koppel.

Foto från SOV:s arkiv

tvungen att lova ta med flera personer än det fanns plats i båten. Jag hade även till kvinnan i telefonväxeln givit löfte om att få följa med till Sverige då jag skulle hämta mina anhöriga i Nuckö. Hon skulle resa till mitt föräldrahem och underrätta dem samt vänta där. Hon fick något av mig, jag kan nu ej erinra mig vad, som hon skulle såsom kännetecken lämna till dem.

Jag kommer så väl ihåg att det var några grader kallt, lugnt och månsken.

Båten låg ca 50–75 meter från stranden. De andra två som var med mig, var i båten. Jag var i land. Detta för att räkna antal personer, som vi kunde ta med oss. Ilastningen hade pågått en stund med en liten eka för högst 4 personer åt gången, då jag fick meddelande om att en mindre tysk militärstyrka var på väg till ilastningsplatsen. Sedan 20 man rots ombord, sade jag till de väntande att jag skulle till båten och se efter hur det förhöll sig. Jag förstod att

vi inte kunde ta flera och faran var stor att tyskarna skulle hinna fram.

När jag kom ombord, gav jag order att lyfta ankar och starta motorn. Vi hade hunnit ca 400 meter från stranden, då tyskarna sköt upp första vita raketerna, som upplyste området. Samtidigt började de skjuta med kulsprutor och gevär. Jag gav order om full fart framåt samtidigt som alla fick order om att lägga sig i båten. Eftersom vi fick upp ganska god fart och båten drog upp bra svallvåg, hoppades jag att vi och båten skulle klara oss ifrån beskjutningen. Min förhoppning gick i uppfyllelse. När vi kommit ganska långt ut, var vi tvungna att stanna och se efter hur båten klarat färden genom den tunna nyisen som fanns. En del skador hade uppstått i bordläggningen. För att klara oss till det isfria vattnet, hjälptes vi åt att skära sönder en bensindunk och spika plåtbitar på mest utsatta skador i bordläggningen. Det var fullmåne och klar himmel. Man såg

var vakarna fanns och med sakta fart kom vi så småningom till öppet vatten. Sedan var det bara att styra mot Sverige. Vädret var vackert och svag vind rädde. Påföljande dag på kvällen kom vi fram till Runmarö i Stockholms skärgård. Där blev vi omhändertagna av svensk militär. Innan jag med besättningen, tre man fortsatte till Stockholm åkte vi med båten till Djurö varv. Båten lämnade vi där och åkte till Stockholm.

I Stockholm fick jag hjälp att skaffa en ny motor. Det var Rågöstiftelsen som stod för kostnaderna. Vi fick även skaffa mera bensen. Motorn och bensinen kördes på lastbil till Djurö varv, där vi med hjälp av innehavaren av varvet satte motorn på plats. För att klara oss genom tunnare is, plåtskodde vi båten i fören och vattenlinjen. Innan allt detta var klart hade isen lagt sig och blivit såpass tjock att vi inte kunde klara oss ut till öppet vatten. Genom varvsinnehavaren fick vi hjälp av en militär bogserbåt, som bröt ränna åt oss. Sedan vi kommit ut i farleden, åkte vi genom Sandhamn till ytter-skärgården, där vi ankrade i lä av en mindre obebodd ö. Detta gjorde vi för att anpassa tiden så att vi skulle komma fram till estniska kusten strax före skymningen. Estniska kusten, där vi skulle landa, är långgrund. Och för att komma på ca 50 meters avstånd från stranden måste vi landa ganska exakt.

Medan vi fortfarande låg för ankar och satt i ruffen, hörde vi någon som ropade till oss. Vi gick alla på däck och såg att en svensk patrullbåt hade stannat i närheten av oss. På fråga om vem som var befäl ombord på våran båt, fick jag gå ombord på patrullbåten. Våran båt togs på släp och färden fortsatte in till Sandhamn. Till militärbefälet i Sandhamn lämnade jag det vanliga telefonnumret och talade om att vi var på väg till Estland för att hämta

folk, närmaste anhöriga. Det dröjde flera timmar innan militärbefälet kallade på mig och lämnade besked, att vi fick fortsätta. Han lämnade också besked om vilken farled vi skulle åka samt sade ”jag önskar er välkommen åter”.

Sedan var det bara att gå ombord på båten och starta resan. På grund av det alltför långa uppehållet i Sandhamn kom vi inte fram till estniska kusten i god tid för att kunna lokalisera oss och den rätta landningsplatsen. Medan vi med kraftig ficklampa försökte lokalisera oss, såg vi en tysk patrull på stranden. Då var det inte annat än att vända. Nu bestämde vi att vi skulle åka till Finland, närmast till Hangö. På morgonen var vi framme i Hangö, där vi blev omhändertagna av svensktalande finska sjöpolis. Vi blev mycket väl omhändertagna och fick all behövlig hjälp av dem. Vi fick också lov av dem att åka till Estland. På grund av att det blåste upp var vi tvungna att invänta bättre väder. Under tiden fick vi bo hos sjöpolis. Båten fick vi förtöja vid deras brygga. Det dåliga vädret höll i sig och vi fick vänta i flera dagar. Medan vi var i Hangö, kom jag i kontakt med en finsk soldat, som ursprungligen var från Ormsö i Estland. Han hade permission och ville följa med oss till Estland. Vi kom fram i god tid så att jag kunde orientera mig och kunde kasta ankar på ca 50 meters avstånd från stranden. Vi sjösatte jollen, som vi hade i båten och rodde iland. Det var det mest kritiska ögonblicket. Vi visste inte vem vi skulle möta. Tyskarna hade sina patruller, som avpatrullerade stranden.

Landstigningen gick lyckligt och vi mötte inga tyskar. Den finske soldaten och en man, den motor-kunnige stannade kvar i båten. Jag och Arnold Lemberg, som skulle hämta sin fru och dotter, fick gå flera kilometer, ca 3, innan vi kom

fram till första gården. Det var jag som kände till stranden och även stigarna och mindre vägarna på land. Det var rätt så mycket snö. Då vi kom fram till gården var det så pass sent att bonden som jag kände hade lagt sig. Jag väckte honom och talade om vad saken gällde. Han klädde på sig och spände hästen för släden. Från bonden till mitt hem var det minst 12 km. Resan var inte ofarlig. Man kunde bli stoppad av tysk militärpatrull. Den gick dock lyckligt. Lemberg, vars familj var i en annan by, fick gå sista sträckan. Jag fortsatte hem. När jag på natten kom fram blev det bråttom för alla som skulle med. Jag fick också reda på att kvinnan från Dagö fanns hemma hos mina föräldrar och att far och Axel Nyman i en hel vecka varje kväll varit till stranden, där vi landade. De hade givit upp hoppet och just den kvällen stannat hemma.

Tidigt på morgonen i gryningen började ilastningen i båten. Sammanlagt var det 29 personer utom besättningen på 4 man. Följande familjer Bombas, Nyman, Lebbin, Laning, Lemberg och kvinnan från Dagö vars namn jag ej kan erinra mig följde med. Båten var ganska nedlastad. Vädret var bra och resan gick också bra. När vi passerat Odensholm ungefär på halva vägen till Hangö stannade plötsligt motorn. Det blev som en chock och man blev till en början handlingsförlamad. Efter en tid medan vi drev i Finska viken undersökte vi motorn. Vi kunde konstatera att en del ventiltfjädrar hade gått sönder i bitar. Motorn var en Albin 6 cylindrig på 60 hk. I sjögången och utan riktiga verktyg, kunde vi slutligen sätta igång motorn med endast 4 fungerande cylindrar. Färden kunde saktas fortsätta mot Hangö. Mellan Odensholm och Hangö mötte vi en tysk bogserbåt. För att tyskarna inte skulle preja oss gick den finske soldaten i sin uniform på ruffen och

visade sig samt gjorde honnör åt tyskarna. Bogserbåten fortsatte mot Estland och vi mot Hangö. Efter några timmars färd började det blåsa så kraftigt att båten hade svårt att ta vågorna. För att lätta lasten, som var på ruffen i fören, fick vi kasta allt som fanns överbord. Det var kläder, symaskiner, rökta skinkor m.m. Blåsten tilltog, men vi hade hunnit nära inloppet till Hangö, då ett nytt missöde drabbade oss. Det verkade som oturen inte ville ta slut. I den ökande vinden fungerade plötsligt inte styrratten. För att hålla båten i kurs och kunna undersöka felet var vi tvungna att styra motorbåten, med styrpinne, som fanns ombord. Vid undersökningen av felet, visade det sig att kedjan hoppat av kugghjulet rodret. Det var snart avhjälpt och färden fortsatte till sjöpolisen i Hangö.

Adressändring?

Om du flyttar till en ny adress, meddela adressändringen till föreningen med ett mejl till info@rnhf.se eller direkt till den registeransvariga Brita Wiberg, tfn 070-697 48 28, e-post brita.wiberg@gmail.com. Meddela även om du har ändrat din e-postadress, så kvarstår du som prenumerant på Nyhetsbrevet.

Nominera dina kandidater!

Dags igen att nominera kandidater till den styrelse som ska utses vid nästa årsmöte. Detta görs lättast via mail till ygstedt@hotmail.com

Välkomna med era nomineringar!

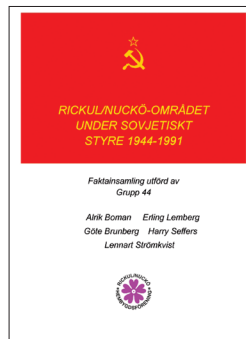
Lennart Ygstedt
Ordförande valberedningen

Julklappstips

Rickul/Nuckö-området under sovjetiskt styre 1944-1991

Denna bok är ett oerhört intressant och viktigt dokument för att förstå hur livet tedde sig i Rickul/Nucköområdet under den andra sovjetockupationen. Boken tar upp fakta om hur det sovjetiska samhället fungerade och innehåller även intervjuer med personer som bodde i området under denna period.

Pris: 175 kr för medlemmar,
200 kr för övriga.

NY BOK

Organistens dotter

Romanen "Organistens dotter" är en historisk roman som utspelar sig i 1880-talets slut i Rickul i Estland. Boken handlar om av de tusentals svenskar som under århundraden levde isolerade längs Estlands kust innan de till slut tvingades fly till Sverige under andra världskriget. Huvudpersonen, Tio Pelmas, är författaren Anneli Fichtelius morfars mor.

Boken är första delen av en triologi.

375 sidor. Tryckt 2024

Pris 170 kr.

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41. Kostnad för porto och emballage tillkommer.

Ny biskop

Ingegerd Lindström

Jag fick en inbjudan från Nuckö församlingspräst, Kristo Hüdsi, att närvara vid den allra första gudstjänst som vår nya biskop skulle hålla i Nuckö kyrka. I våras gick biskop emeritus Tiit Salumäe i pension och till ny biskop valdes Anti Toplaan. Han är 56 år gammal och är från Ösel. Från och med detta år tillhör vårt område Saare-Lääne stift. Trots att det var en viktig händelse i församlingens liv så var det dock få som dök upp till gudstjänsten.

Efter gudstjänsten bjöd församlingen på kaffe och tårta i prästgården. Då fick vi tillfälle att lära känna den nye biskopen lite bättre. Han verkade vara mycket intresserad av estlandssvenskarna och Rickul/Nuckös historia som en svensk-bygd. Även i sin predikan talade han om hur viktigt det var att områ-

Första predikan och besök i Nuckö kyrka för vår nya biskop. Foto: Maie Arro

det fick behålla sin svenska historia. Biskop emeritus Tiit Salumäe har alltid haft ett stort intresse för det

estlandssvenska och det verkar som även Anti Toplaan har det.

Färjelinjen Kapellskär – Paldiski

DFDS Seaways trafikerar färjelinjen mellan Kapellskär och Paldiski.

För aktuella tider se DFDS hemsida

Boka med e-post pax@dfds.com, eller på www.dfdsseaways.se. Telefonbokning, tfn 0454-336 80 mån-fred 8-16.30

Föreningen har ingen rabatt på resa detta år.

Färjetrafik Stockholm-Tallinn

För aktuella tider se Tallinks hemsida

Bokning (för medlemsrabatt): Tfn 08-22 21 40

Avtalsnumret, som hittas i inloggat läge på förenings hemsida, skall anges.

För biljettpreiser och annan information, se www.tallinksilja.com/sv

ROOSTA STUGBY – HELT FÖRYNGRAD!

Roosta Stugby bjuder Er verklig hemkänsla! Bland våra 32 stugor av varierande storlek kan Ni hitta den som passar just Er och är i bruk året om. Inför kommande sommar har Roosta genomgått en förnygringskur och här väntar Er fräscha, bekväma stugor med hög standard. Dessutom erbjuder Roosta mängder av möjligheter till en aktiv vistelse. Kom ensam, med familjen eller med hela släkten. Vi kan betjäna upp till 300 gäster.

Hjärtligt välkomna!

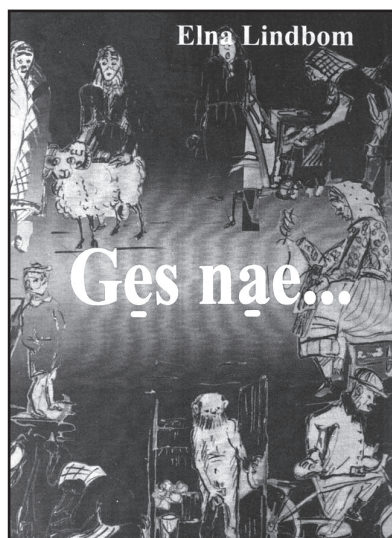
20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Roosta Stugby
Elbiku, Noarootsi vald, Läänemaa
Telefon +372 472 5190
Mobil +372 525 6699
roosta@roosta.ee
www.roosta.ee/sv

ROOSTA
Holiday Village

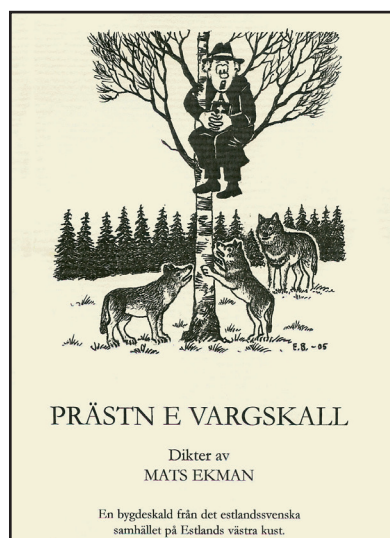
Julklappstips

"Ges nae..."

En bok med teckningar och text av Elna Lindbom. En trevlig bok att ge bort i julklapp. Texten till de tecknade bilderna är på dialekt men för den som inte förstår den estlandssvenska dialekten finns en översättning i slutet av boken.

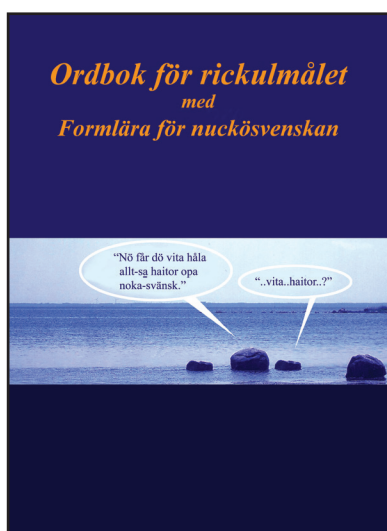
Pris 130:-

Prästn e vargskall

Mats Ekmans ("Ätsve-Mats") samlade dikter med teckningar av Elmar Blomberg. 181 sidor. Andra upplagan 2011.

Pris 150:-

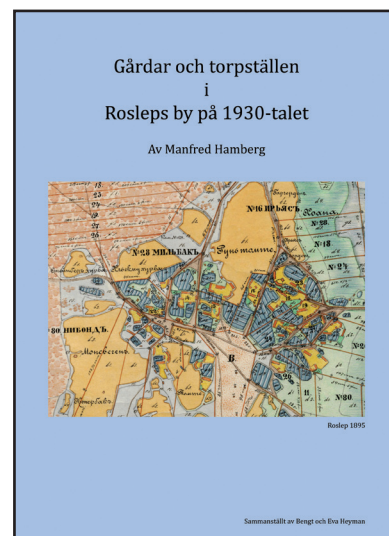
Ordbok för rickulmålet med Formlära för nuckö-svenskan

Nu finns den till salu, boken med cirka 4 200 dialektord från Rickul. Efter 10 års arbete med boken är den klar för försäljning. En utmärkt bok till släkten och för den som är intresserad av språk i allmänhet. Innehåller förutom dialektorden även en gedigen grammatik.

Pris: 100 kr

**En bok - en
alldeles
utmärkt
julklapp
att ge till
släktingar
och vänner!**

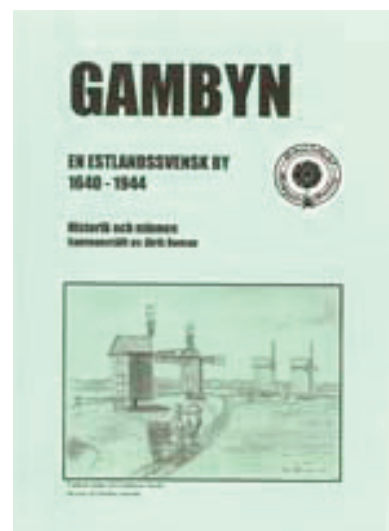
**Obs! Fler boktips
finns på rnhf.se**

Gårdar och torpställen i Rosleps by på 1930-talet

Manfred Hamberg gör en tänkt vandring genom Roslep och berättar om byns gårdar och torpställen. 62 sidor.

Pris: 100:-

Gambyn

En estlandssvensk by 1640-1944. Historik och minnen sammanställda av Alrik Boman.

53 sidor plus bilagor. III.

Tryckt 1997. Nytryck 2020.

Pris 100:-

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41.

Kostnad för porto och emballage tillkommer.